

AZ ÉPÍTÉSÜGYI TÁJÉKOZTATÁSI KÖZPONT MŰSZAKI PROPAGANDATEVÉKENYSÉGE ÉS FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI

Kovács Dezső – Kovács Tibor

Építésügyi Tájékoztatási Központ

Bevezetés

A husz éve alakult Építésügyi Tájékoztatási Központ fő feladata - mint erről a Tudományos és Műszaki Tájékoztatás korábbi számaiban már beszámoltunk - hogy dokumentációs és tájékoztatási tevékenységével elősegítse a magyar építésügy fejlődését, informáljon a hazai és külföldi eredményekről.

E tevékenységek kialakulása és fejlődése részben azokra a termelési folyamatokra épült, amelyek megteremtették a dokumentáció és tájékoztatás technikai alapjait, ugyanakkor azonban e technikai alapok önállóan is, mint kiadói, terjesztési, tipusterv gyártási és forgalmazási szolgáltatások maguk is tevékeny részesei voltak sajátos eszközeikkel az építőipar fejlesztésének. Ennek eredménye, hogy ma már - a dokumentációs és tájékoztatási feladatok ellátásának segítése mellett - a kiadói, terjesztési és tipusterv-dokumentációs munka elismert szerepet játszik az építésügy területén.

Az 1960-as évek elejétől kezdve a termelést, a műszaki eredmények széles körű elterjesztését szolgáló műszaki propaganda előtérbe kerülésével és kibontakozásával az EM Építésügyi Dokumentációs Iroda - az ÉTK jogelőde - az építésügy területén megkezdte a kiállításrendezési, filmgyártási és -forgalmazási munkát, amellyel jelentős szerepet vállalt az építésügyi műszaki propaganda fejlesztésében és ma már hivatott gazdájává vált e fontos területnek.

Az alábbiakban részletesen ismertetjük eredményeinket, azokat a célkitűzéseket és terveket, amelyek a jövőben továbbra is hatékonyan hozzájárulhatnak az építésügy egészének fejlődéséhez.

Kiállítások

Az építőipari kiállítások, mint a korszerű műszaki propaganda eszközei, ma már jelentős helyet foglalnak el a termelési, műszaki fejlesztési, technológiai stb. eredmények bemutatása, terjesztése terén.

Az építőipari, építőanyag-ipari és építészeti kiállítások feladata is többre tágult; műszaki fejlesztési célokat szolgál - az ÉVM fejlesztési koncepcióival összhangban - bemutatja a fejlődés irányát, demonstrálja az elért eredményeket és nem utolsósorban a magyar építésügy külföldi propagálására hivatott.

A tudomány, a technika és az élet minden területén megmutatkozó specializálódási folyamat érvényes a kiállítási tevékenységre is. Így alakult ki és jött létre az ÉTK, illetve jogelődei keretében az a szerv, amely az építésügyi kiállításokat szervezi.

Már az ÉM Dokumentációs és Nyomatványellátó Vállalat feladatai között szerepelt kiállítások rendezése, és 1956-ban Sajátház építés címmel meg is rendezték az első kiállítást. A várt folytatás azonban elmaradt és csak 1961-től - az MSZMP Politikai Bizottsága 1960. június 20-1, a műszaki fejlesztésről és propagandáról hozott határozatának megfelelően - indult el a fejlődés útján. 1961-ben már a vállalat rendezi a Budapesti Ipari Vásár építőipari kiállítását, építőipari ujitási kiállítást szervez és Berlinben megrendezi a magyar építőipar első külföldi bemutatóját.

1962-től kezdve a kiállítási programok szorosan kapcsolódnak az Építésügyi Minisztérium célkitűzéseéhez, az építőipar feladataihoz. A műszaki fejlesztési jellegű kiállítások mellett azonban - mint pl. a háztartási program végrehajtását elősegítő Szovjet háztartások c. kiállítás - egyre nagyobb szerepet kapnak az átfogóbb jellegű, ún. monografikus kiállítások is, amelyek elsősorban a baráti országok építészetéről adtak tájékoztatást. Így került sor 1962-ben a lengyel, 1963-ban az NDK építészetét bemutató kiállítások megrendezésére.

1966-től kezdve indult rohamos fejlődésnek az Építésügyi Tájékoztatási Központtá alakult intézmény kiállítási tevékenysége. Továbbra is az ÉTK gondozza a Budapesti Nemzetközi Vásár építőipari részének bemutatóit, az építőipari ujitási kiállításokat, valamint a más országok építészeti eredményeit Magyarországon népszerűsítő kiállításokat. Így került sor Budapesten a svéd, csehszlovák építészet bemutatására és külföldön - többek között Londonban, Berlinben és Szófiában - a magyar építészet eredményeinek kiállítás keretében történő ismertetésére.

A gazdaságirányítás új rendszerére való áttérés, a piaci kapcsolatok bővülése, a lakosság igényeinek fokozottabb kielégítése számos új vonással gazdagította az ÉTK kiállítási tevékenységét.

A lakosság tájékoztatását szolgáló bemutatók mellett - pl. a Magánlakásépítés c. vándorkiállítás, a Budapesti Őszi Vásár Építőipar a lakosság szolgálatában c. kiállítása stb. - a vállalatok is egyre jobban igénylik tevékenységük szakmai népszerűsítését, termékeik promócióját kiállítások keretében. 1969-ben már mintegy 30 kiállítás

került megrendezésre, többek között az Építőipar a fővárosért, Üveg és kerámia az építészetben stb., amelyeken már a tárcához tartozó vállalatok mellett tanácsai vállalatok és kisipari szövetkezetek is részt vettek.

1970-ben a tervezett kiállítások száma már több mint 30, jellegét tekintve elsősorban műszaki fejlesztési és monografikus.

Az építésügyi kiállítások iránti igény növekedése, az időszakos cél- és tematikai kiállítások, vándorkiállítások mellett azonban ma már feltétlenül szükség van egy olyan fórumra, ahol az építésügyi állandó jelleggel tájékoztatja a szakembereket és a társadalom egészét az elért eredményekről, az új anyagokról, gépekről, eljárásokról, ahol lehetővé válik a termelési folyamatban résztvevők eredményeinek gyors és hatékony bemutatása, s az ezzel kapcsolatos információigény kielégítése.

E feladatot ma már világszerte az állandó építőipari kiállítások töltik be, amelyek jól kiépített információs szolgálatokkal együtt segítséget nyújtanak a központi, elvi irányítás gyakorlati megvalósításához, képet adnak az elért eredményekről és előmozdítják a műszaki fejlesztést, a technikai haladást. Ezért tehát szükség van hazai vonatkozásban továbbra is - az ÉTK fejlesztési terveinek megfelelően - időszakos kiállítások rendezésére, mind a külföldi, mind a hazai eredmények bemutatására, mégpedig állandó építőipari kiállítás keretében.

Az Állandó Építőipari Kiállítás /ÁÉK/ beruházási munkálatai megkezdődtek, az alapozás 1970 közepén Lágymányoson már megindult.

A kiállítás mintegy 17 500 m² területen létesül. Ebből 3500 m² a kiállítási csarnok, míg 1300 m² a filmbemutatók, előadások, a könyvtári, fordítói és információs szolgálat céljait elégítik ki. Ugyanakkor 675 m² a szabadtéri fedett kiállítási, továbbá 3000 m² a nagygépek, berendezések, üzemek bemutatóira szolgáló terület.

Az ÁÉK felépülése után a kiállítási tevékenység az előkészítő munkáktól kezdve a szakanyagok, a forgatókönyv elkészítésén keresztül a kivitelezés és üzemeltetés fázisáig teljes egészében annak keretei között bonyolódik. Az ÁÉK lehetővé teszi egy-egy építésügyi fejlődési korszak, termelési folyamat, új anyag, gép korszerű keretek közötti bemutatását, népszerűsítését, s ezzel hatékonyan elősegítheti az építésügy egészének fejlődését.

Filmszolgálat

Az 1960-as évek elején a műszaki propaganda feladatok előtérbe kerülése döntő fordulatot hozott a hazai ipari filmezés területén. Az ipari filmezés, mint a leghatékonyabb audio-vizuális propagandaeszköz fokozatos fejlődésnek indult és jelentős helyet kapott az ipari tárcák műszaki propagandatevékenységében.

Az építésügy területén is felismerték az irányító szervek, hogy

a hazai építőipar műszaki fejlesztése, az iparosított építési módszerek széles körű elterjesztése, az új, korszerű gépek, gépi felszerelések hazai meghonosítása és népszerűsítése nem nélkülözheti a felvilágosító, oktató, technológiai és munkavédelmi ipari filmek készítését és forgalmazását, s ezt önálló filmstúdió keretében célszerű megoldani. E felismerés nyomán a tárca 1962 elején az Építésügyi Dokumentációs Iroda keretében létrehozta az Építésügyi Minisztérium Film-szolgálatát, amelynek feladatául a szakmai filmek gyártását és forgalmazását tűzte ki a minisztérium által létrehozott Filmbizottság elvi irányítása mellett. A Filmbizottság feladata volt a gyártási program kialakítása, a témák kijelölése, a filmek forgalmazási irányelveinek kidolgozása.

A kezdeti nehézségek után - amely elsősorban a gyártásban, a technikai felszereltség elégtelenségében és a gépek beszerzésének nehézségében mutatkozott - kialakultak azok a reális arányok, amelyek között a Stúdió működhetett, s amelynek eredményeként éveken át mintegy 10-12 híradót, 15 műszaki filmet készített és 10-12 filmet szinkronizált magyarra, illetve magyar filmet idegen nyelvre.

A Stúdió felszereltsége fokozatosan bővült, a kezdeti korszerűtlen és számban is kevés gépet korszerű felvevőgépek, vetítógépek és világosító berendezések váltották fel, illetve egészítették ki, s ma már az ÉTK Filmstúdiója az egyik legjobban felszerelt tárcastúdiók közé tartozik.

A filmgyártó tevékenység keretében igen jelentős helyet foglaltak el az építőipari híradók. 1968-ig több mint 50 híradó készült, amelyekben nyomon követhető az ágazat fejlődése, a technológiák korszerűsítése, a szerelő építésmód bevezetése. Ezek önmagukban is jelentős archiv anyagot képeznek. A műszaki filmek gyártása szorosan kapcsolódott az építőipar fejlesztési terveihez, koncepcióihoz. Különösen jelentősek voltak azok a témák, amelyek folyamatos építés-szervezéssel, a szerelő építésmóddal, a kísérleti lakóépületekkel és az építőipari újításokkal foglalkoztak. A kifejezetten műszaki jellegű filmek mellett több oktató, munkavédelmi film is készült és megkezdődött a hamar népszerűvé váló, a hazai műemlékeket megőrzítő filmek gyártása is.

Több 16 mm-es műszaki film után megindult a hazai építészet tevékenységét és eredményeit bemutató összefoglaló jellegű 35 mm-es filmsorozat készítése is Építettük... címmel. A filmek művészeti és szakmai színvonalának emelkedését jelzi, hogy a különböző pályázatokon, fesztiválokon egyre több filmet tüntettek ki díjakkal. Így 1967-ben az OMFB pályázatán a Panelos lakásépítés c. színes normál film elnyerte az év legjobb műszaki filmje címet, 1968-ban a Tűzálló cementünk c. film a második díjat kapta és ugyanakkor a Stúdió filmjei a SZOT filmszemléken is több díjat nyertek.

1967-től kezdve egyre több olyan film készül, amelyek a lakosság építkezéseit segítik elő - mint pl. a Hétvégi házak vagy a Mielőtt építkezel c. filmek - ugyanakkor az általánossá váló normál filmtechnika lehetővé teszi a műemlékfilmek gyártásának növelését - Sopron, Dunakanyar, Pécs-Baranya műemlékei, Népi műemlékek stb. -

és a technológiai filmek technikai színvonalával együtt a minőségi és művészi színvonal emelését.

A gazdaságirányítás új rendszere a filmgyártásban is jótékonyan érezteti hatását. A minisztériumi megbízások mellett egyre nagyobb számban jelentkezik azok a vállalatok, amelyek egyrészt saját műszaki fejlesztési eredményeik bemutatására, másrészt reklám és termék-propaganda céljára készíttetnek filmeket.

A filmgyártással együtt indult meg a filmkölcsönzés, amely kezdetben a tárca vállalatainál korábban készített filmeket bocsátotta rendelkezésre, majd folyamatosan kiegészült az ÉTK-ban gyártott és a bel- és külföldről vásárolt filmekkel. A kölcsönzésre rendelkezésre álló állomány ma már eléri a 300 darabot, illetve a kópiák száma meghaladja az 1500-at.

A filmforgalmazás eredményeit az 1. táblázat tartalmazza.
/Göngyölitett adatok/

1. táblázat

FILMFORGALMAZÁS

Év	Kölcsönző vállalatok száma	Kölcsönzött kópiák száma	Vetítések száma	Nézők száma
1964-ig	152	567	4 312	293 144
1965-ig	372	1212	9 926	649 144
1966-ig	996	2622	18 736	1 250 020
1967-ig	1709	4158	29 274	2 130 020
1968-ig	1922	6718	39 242	3 163 376
1969-ig	2192	8296	45 397	3 979 515

A saját forgalmazáson kívül az ÉTK filmjeit bemutatja a MOKÉP hálózata is és egyre többször kapnak helyet a TV műsorában.

A Filmstudiónak jelentős kapcsolatai vannak mind a KGST tagállamok hasonló jellegű szerveivel, mind néhány nyugati tájékoztatási központ filmstudiójával.

A külföldi kapcsolatok elsődleges célja filmcserék kiszélesítése, különösen a műszaki fejlesztési jellegű filmek gyakoribb cseréjének és széles körű bemutatásának megszervezése. Ugyanakkor azonban történtek más kísérletek arra, hogy - elsősorban KGST vonatkozásban - közös filmek készüljenek, amelyek hatékonyan elősegíthetik az építőipar további műszaki fejlődését.

Fordítási tevékenység

A vállalat fordítási tevékenységének fő célja, hogy kiküszöbölve az idegen nyelvű szakirodalom tanulmányozása során felmerülő nyelvi nehézségeket, előmozdítsa az építőipar műszaki fejlődését, haladását, a külföldi eredmények átvételét és széles körű alkalmazását. Ezzel párhuzamosan az egyre jobban bővülő nemzetközi kapcsolatok levelezési, adminisztrációs és egyéb szakanyagok magyarra és idegen nyelvre történő fordításával kielégítse az építő- és építőanyag-ipari vállalatok és a tervezőintézetek fordítási igényeit.

A fordítási tevékenység vállalati szinten 1957-ben indult meg. Célja elsősorban a belső igények kielégítése volt, amely a dokumentációs tevékenységhez kapcsolódott, s ennek megfelelően mindössze 2-3 főfoglalkozású fordító és 10-15 külső munkatárs látta el a feladatokat.

A fordítások iránti igények növekedése, a fordítások számszerű gyarapodása és a szakterület sokrétűsége azonban megkövetelte, hogy az ágazat igényeit egy, az építő- és építőanyag-iparra szakosított fordítási szerv elégítse ki. Ennek következtében 1960-ra már a főfoglalkozású fordítók száma 5 főre, a külső munkatársak száma pedig ugrásszerűen mintegy 50 főre emelkedett.

Ez a fejlődés tette lehetővé, hogy az intézmény lássa el az építésügyi területen jelentkező fordítási munkák zömét, amelyek emelkedő mennyiségük mellett minőségi javulást is eredményeztek. A műszaki fordítások mellett az idegen nyelven megjelenő szakmai folyóiratok fordítására - pl. Hungarian Building Bulletin - valamint teljes tervdokumentációk átültetésére is sor került, mind magyar, mind idegen nyelvekre.

A fordítási tevékenység mennyiségi növekedésével együtt egyre jelentősebbé vált, mint dokumentációs bázis, a már lefordított műszaki könyvek, cikkek, prospectusok és egyéb dokumentumok fordításmásolataiból álló építésügyi szakirodalmi fordításgyűjtemény. Ennek széles körű felhasználását segítette elő 1963-tól a rendszeres időközönként megjelenő Építőipari Fordítási Jegyzék, illetve mai nevén Építésügyi Fordítások Figyelőszolgálata c. kiadvány, amely szakrend szerinti összeállításban tartalmazza az elkészült fordításokat.

Az információk iránti igények növekedésével párhuzamosan egyre nagyobb mértékben igényelték a felhasználók a külföldi szakirodalom fordítását. 1964-ben a lefordított anyagok volumene elérte a 70 000, 1968-ban a 78 000, 1969-ben pedig már a 90 000 szabvány nagy oldalt.

Az 1970-re tervezett fordítási volumen már meghaladja a 100 000 oldalt, amely egyúttal azt is jelenti, hogy az építő- és építőanyag-ipar fordítási igényeinek 65-70%-át az ÉTK elégíti ki. A fordítási igények növekedésével együtt fejlődött létszámban, felkészültségben az ÉTK fordítói gárdája is. Ma már a főfoglalkozású fordítók száma eléri a 10 főt, akik zömében egyetemi végzettséggel, két-három nyelv felsőfoku ismeretével és nagy szakfordítói gyakorlattal rendelkeznek. Az építésügyi szakterület sokrétűsége, nyelvterületeinek széles ská-

lája miatt a szakfordítói és lektorálási tevékenység több mint 50%-át továbbra is külső munkatársak végzik, számuk meghaladja a 100 főt. Az építésügy területén már 25 nyelven és mintegy 30 szakterületen tartanak nyilván külső szakfordítókat, s a belső fordítókkal együtt ez a széles bázis teszi lehetővé, hogy nyelvilag és szakmailag egyaránt jól felkészült fordítók elégítsék ki az építésügy területén jelentkező fordítási igényeket.

A fordításokhoz az ÉTK egyrészt felhasználja az intézet könyvtárában rendelkezésre álló dokumentációs bázist, könyvek, folyóiratok, prospektusok, szabványok, cseredokumentumok stb. vonatkozásában, másrészt kiterjedt nemzetközi kapcsolatait felhasználva beszerzi a Magyarországon fel nem lelhető dokumentumokat és ugyanakkor nagy számban fordítja a megrendelő által rendelkezésre bocsátott anyagot is.

A fordításokhoz megszerzi a törvényes előírásoknak megfelelő engedélyt, kivánságra szakmai és nyelvi lektorálást végez, valamint elkészíti a dokumentumhoz tartozó ábrák fotokópiáit is.

Az elkészült fordításokból ma már 34 000 dokumentum feldolgozott és katalógusokban feltárt fordítása áll a kutatók, szakemberek rendelkezésére.

A fordítási tevékenység fejlődése az ÉTK távlati fejlesztési terveinek megfelelően - felhasználva az információs és dokumentációs, valamint az egyéb tájékoztatói ágazatok eredményeit - a jövőben az eddigieknél jobban, minőségben és mennyiségben egyaránt nagyobb volumenben fogja kielégíteni az építésügy egészének igényeit. Biztosíték erre a Központi Építésügyi Könyvtár kialakítása, az információs tevékenység fejlesztése és az Állandó Építőipari Kiállítás létrehozása, amelyek egyrészt biztosítják a dokumentumok sokrétűségét és gyors hozzáférhetőségét, másrészt felkeltve az információk iránti érdeklődést, a vállalatok várhatóan nagyobb mértékben igénylik majd a külföldi szakirodalom és ugyanakkor a külföldre irányuló magyar anyagok fordítását.

Kiadói és terjesztési
tevékenység

Lényegében a tárckiadókkal együtt, 1950-ben alakult az Építésügyi Minisztérium irányítása alatt az Építőipari Könyv- és Lapkiadó Vállalat - az ÉTK egyik jogelőde - amely

már nevében is viselte az utalást a kiadói főtevékenységre.

A vállalatnak egyik fontos feladata volt a háboru sebeiből újjáéledő ország újjáépítéséhez szakmai folyóiratok, könyvek, jegyzetek kiadása, ezeken keresztül a korszerű technológiák elterjesztése, továbbá a szakemberek műszaki ismereteinek gyarapítására tankönyvek megjelentetése, hivatalos műszaki előírások, normák és szabályzatok közreadása és terjesztése.

Mindezek mellett a vállalat látta el az építőipari intézményeket és vállalatokat nyomtatvánnyal, építőipari egységár- és árvetési

gyűjteményeket, továbbá építőanyag-árjegyzékeket adott ki és hozott forgalomba.

A magyar építőipar szocialista termelés-szervezési rendszerének kialakításával, további műszaki fejlesztési programjának beindításával az építőipari technológia gyökeres átalakítása vált szükségessé. A megnövekedett feladatokat a korábbi vállalati és szervezeti forma már nem tudta ellátni, s így az 1959-ben létrehozott ÉM Építésügyi Dokumentációs Iroda keretében tovább változott, illetve bővült az építésügyi kiadói tevékenység is.

Az új építésügyi kiadó és terjesztői profilgazda, az ÉDOK, a tisztertervek népszerűsítése, kiadása és forgalmazása mellett számos, másfajta kiadványféléseget jelentetett meg. Ekkor adták ki például az építőipari újítási füzetek sorozatait, amelyek már az új, korszerűbb technológia széles körű terjesztését, a technológiai megoldások újabb, ésszerűbb változatainak népszerűsítését szolgálták.

A fentiekon kívül jelentős kiadványként láttak napvilágot a Munkaszervezés c. sorozat nagy példányszámu és keresett füzetei, az üzemi akadémiák és szakmunkás továbbképző tanfolyamok jegyzetei, továbbá az un. tárcakiadványok, mint a típus-szerkezettervek, tervgyűjtemények, szabályozási kiadványok stb. Ugyancsak itt kerültek kiadásra az Építésügyi Minisztérium s a hozzátartozó intézmények, intézetek, vállalatok részére készített balesetelhárítási kiadványok, vállalati, üzemi szabályzatok stb.

Ezek az építésügyi kiadványok sokszor papirbeszerzési gondokkal küszködve, csaknem teljes egészében rotaprint eljárással, egyszerű formában jelentek meg. Lényegében - ha valami fokozatos fejlődés mutatkozott is az építésügyi kiadói és terjesztői munkában, a kiadványok megjelentetési módjában - komoly fordulatot e téren is az ÉDOK-nak Építésügyi Tájékoztatási Központja /ÉTK/ történő átszervezése jelentett.

Az ÉTK-n belül a Kiadói és Terjesztési Osztály felállítását részben az ÉTK-t átszervező és az építésügyi tájékoztatási munka profilját bővítő építésügyi miniszteri rendelkezés indokolta, részben pedig azok a műszaki és szakmai igények, amelyek a tárcához tartozó intézmények, vállalatok és szervezetek részéről a szakmai kiadványok egyre tömegesebb és nívósabb megjelentetését sürgették.

Egyre emelkedik a kiadványfélések, valamint a kiadványok száma is. 1967-ben, egy esztendővel az ÉTK átszervezése és az új munkáját meghatározó profilbővülése után, már 1172 kiadvány jelenik meg, éves szinten mintegy 3 millió példányban, 1968-ban pedig már 1364 kiadvány lát napvilágot, kerekén 12 millió példányban. 1969-ben és 1970-ben ezek a számok tovább emelkednek, s mivel az intézmény nyomdai kapacitása nem győzi a nagyszámu kiadvány előállítását, külső nyomdák igénybevételére kerül sor. A hirtelen felutott építésügyi kiadói és terjesztési munkát 1970. január 1-vel - osztály szervezetben - önállósítani kellett.

Egyre több tárcavállalat, intézet, állami és szövetkezeti egység rendel meg kiadványait, jubileumi és évközi ismertetőit, gyárt-

mánykatalógusát, termékismertetőjét és vásári, illetve piaci prospektusait az ÉTK kiadásában. Emellett itt szerkesztik az Építőipari Vállalkozások Lapja c. építőipari hirdető és piaci, valamint termelési ajánlatokat, kapacitáslekötéseket előrejelző havi értesítőt.

Mindezek mellett olyan egyedi kiadványokat készítenek elő az ÉTK-ban, mint az Országos Építésügyi Cimjegyzék, Anyagbeszerzők kézikönyve, Építésvezetők kézikönyve, továbbá az építésügyi ágazatot érintő Jogszabályok mutatója, Lakáskarbantartási utmutató, valamint a nagyközönség számára kiadott Hogyan építkezzünk?, illetve Miből építkezzünk? népszerű olcsó kiadványok és sok más hasonló közérdekű tájékoztató anyag.

Itt készítik elő kiadásra az un. szabályozási kiadványokat /műszaki előírások, tervezési irányelvek, OÉSZ, ÉKSZ/, vagyis az ÉVM hivatalos kiadványait, szakmunkás továbbképző anyagokat /könyvű-, nehézgépkezelői tanfolyami jegyzetek stb./, sőt más bázisintézetek /pl. ÉMI, ÉTI, SZIKKTI/ tudományos közleményeit is. Ugyancsak itt kerülnek kiadásra az ÉTK Információs Osztályán szerkesztett periodikumok, világszínvonal-vizsgálati tanulmányok, valamint a Kutatási Archivumban évente összeállított kutatási és tanulmányuti jelentések éves, illetve részkiadványai, végül pedig az ÉTK saját tájékoztatói munkáját segítő és népszerűsítő egyéb kisebb-nagyobb kiadványok, ismeretők.

Külön kell szólni a kiadói tevékenység keretében a legutóbbi esztendő egyik fontos műszaki kiadványáról, a Magyar Építőipari Katalógus köteteiről, amelyek a tervezők, beruházók, kivitelezők és gyártó vállalatok részére, kötetenként csoportosítva tartalmazzák a Magyarországon gyártott vagy külföldről importált betervezhető és beépíthető anyagokat, gyártmányokat, szerkezeteket, gépeket, valamint ezek műszaki adatait, felhasználási területüket, jellemző paramétereiket. A kötetek számtalan fotóval, ábrával, körvonalrajzzal illusztrálva készülnek.

A Katalógus négy fő részre oszlik és folyamatosan mintegy 30 kötetben jelenik meg. Kb. 150 szerző, szerkesztő, lektor, grafikus és fotós együttes munkája az ÉTK szervezésében, kiadásában és terjesztésében.

Az építésügyi kiadványok iránti igény, valamint a fentiekhez hasonló népszerű műszaki sorozatok széles körű terjesztése érdekében az ÉTK fokozni kívánja kiadói kapacitását - természetesen összhangban a nyomdai és a terjesztési kapacitással - hogy a jövőben még inkább szolgálni tudja az ÉVM célkitűzéseit és a hazai építőipari műszaki fejlődést.

Sokszorosítási és nyomdai
tevékenység

1959-ig mindössze jegyzetsokszorosítási munka folyt, viszonylag kezdetleges gépparkkal.

A sokszorosító üzem 1959-ben kezdte meg tevékenységét a 3 db A/4-es Rotaprint és 2 db A/3-as Zetaprint munkába állításával, majd 1960-ban 1 Xerox géppel és fotoberendezéssel bővült. 1961-ben újabb A/2-es Rotaprint géppel növekedett az állóeszköz-állomány. További jelentős fejlődés csak 1968-ban következett ismét be, amikor az üzem áttért a magasnyomásra is, gépparkja 2 db szedőgéppel és 4 db magasnyomógéppel gyarapodott.

Ilyen gépi felszereltség mellett látta el az ÉTK sokszorosító üzeme a tárca egyre fokozódó sokszorosítási, sőt nyomdai igényeit, s ezt a fejlődést kitűnően érzékelteti az ofszetnyomás A/4-es formában, egységesen kifejezett teljesítményindexének évről évre történő emelkedése:

1962-ben	23,2	millió db	
1963-ban	59,9	" "	
1964-ben	66,3	" "	
1965-ben	67,0	" "	
1966-ban	74,3	" "	
1967-ben	82,3	" "	
1968-ban	83,0	" "	
1969-ben	87,6	" "	/+ 15,0 millió db magasnyomásból/

A sokszorosító üzem 1959-ben néhány fővel kezdett el dolgozni, 1963-ban már 54 főt foglalkoztatott, 1970-ben pedig 108 fővel végzi az építésügyi ágazat sokszorosítási és nyomdai munkáit. Jelentős ma már a kötetzeti részleg is, amelynek munkáját hat korszerű kötetzeti gép segíti.

Csak az elmúlt esztendőben közel 1350-féle kiadvány készült már az ÉTK Nyomdaüzemében, amelyhez 400 tonnát meghaladó papirmennyiséget használtak fel.

Ugyancsak itt nyomják - az ÉTK saját periodikumain, időszakos kiadványain kívül - az Építésügyi Értesítőt, a tárca hivatalos lapját; az Építésügyi Szemlét, az EVM szakfolyóiratát; vállalati híradókat, a MESZ Tájékoztatót, stb., összesen mintegy 14 folyóiratot.

A fejlődés a nyomdai és kötetzeti munkában sem áll meg, sőt a kiadványok megjelenési formáját, színes nyomását, izléses borítását és kötését az ÉTK a korszerű nyomdatechnikához, a fejlődő műszaki színvonalhoz igazodva fejleszti. Az építésügyi periodikumok és kiadványok az ÉTK szerkesztésében és nyomdai előállításában egyre inkább olyan korszerű színvonalon készülnek és jelennek meg, amely biztató és töretlen fejlődés eredményeiről tanuskodik.

Tipusterv-dokumentációs
tevékenység

A hazai építésügyi tipusterv-dokumentációs tevékenység 1955-ben kezdődött, amikor az Építésügyi Minisztérium a tipustervek készítését és terjesztését szorgalmazni kezdte.

Az ÉM Dokumentációs és Nyomatványellátó Vállalat öt fős kis csoporttal és 2 db fénymásológéppel alakította meg új részlegét, melynek tevékenysége kezdetben mezőgazdasági, ipari és mélyépítési, illetve vízépítési tervek másolására szorítkozott, majd egy év múlva megkezdte a lakóépületek tipusterveinek fénymásolását és terjesztését.

A tipusterv-dokumentációs munka keresettsége egyre nőtt, majd 1960-ban a mezőgazdaság szocialista átalakulásával, s ezzel együtt a mezőgazdasági építkezések sorozatos beindításával, valamint a lakóház- és lakótelep építkezések fejlődésével egyre növekvő feladatok jelentkeztek. Bővült a tervválaszték, újabb és újabb igények merültek fel célszerű tipustervek kidolgozására és terjesztésére.

A csoport létszáma fokozatosan bővült és feladatainak ellátására korszerű félautomatikus és automatikus gépi berendezéseket állított munkába. 1966-ban már 3, 1969-ben pedig 4 korszerű fénymásológép dolgozott.

A géppark növekedése mellett a fejlődést kifejezően tükrözik a termelésnövekedés adatai is. 1955 és 1969 között a gépi berendezések száma megkétszereződött, az elkészített fénymásolatok m²-ben kifejezve az 1955. évi 50 000 m²-ről 1969-ben 438 000 m²-re, tehát közel kilencszeresére emelkedtek.

A gazdaságirányítás új rendszere újabb lendületet adott ennek a munkának, lehetővé tette, hogy a tipustervek terjesztése, másolása mellett az ÉTK külső vállalatok, tervezőintézetek fénymásolási megbízásait is elfogadja és bér munkával segítse a megrendelőket.

Mivel e tevékenység jellege, szerepe kevésbé ismert, érdemes röviden áttekinteni azokat a hazai építésügyi területeket, ahol a nagyarányú fejlődés az így megalapozott rész munkák nélkül nem lett volna sikeres.

Mint már említettük, az első komolyabb és szervezettebb igény a mezőgazdaság szocialista átalakulása, a termelészövetkezeti mozgalom kiszélesítése nyomán jelentkezett.

1960-tól kezdődően egyre keresettebbek lettek a közös állattenyésztési, növénytermesztési és egyéb mezőgazdasági épületek és építmények tipustervei. A mezőgazdaság ütemes gépesítésével szükség volt raktáreépületekre, traktor- és kombájn-szinekre, szerelő-hangárszinekre stb. A közös gazdaságokban központi és járulékos épületeket kellett emelni, üzemi konyhát, étkezőhelyiséget, fürdőt, irodahelyiségeket, amelyeket gyorsan és olcsón ismét csak a több változatban rendelkezésre bocsátott és bevált tipustervek alapján volt célszerű felépíteni.

Az átalakuló hazai mezőgazdasági termelés kapcsán a vidéki, falusi települések fejlődésével is jelentkeztek a tipusterv-igények. A vidéki települések a termelészövetkezeti mozgalom kiszélesítésével egyidejűleg kulturális és szociális "alközpontok"-ká fejlődtek, amelyek megkövetelték az izléses és célszerű tipusterveket, mint pl. korszerű bölcsődék, óvodák, iskolák, kulturházak és klubhelyiségek tipusai. A falvak új szocialista építészeti arculatához már a közművesítési feladatok elvégzése is hozzátartozik, s az ÉTK, mint tipusterv terjesztő szerv szolgáltatja a terveket a falusi hidroglobuszok, törpe vízművek létesítésének építés-kivitelezési munkáihoz is. A tipustervek segítségével országsszerte meggyorsulhatott az építés és az újszerű típusok kialakításával - mégsem uniformizáltan - a vidéki tájegységek is új karaktert kaptak.

Az MSZMP KB 1960. június 29-i határozata az építőipar feladataival kapcsolatban előírta, hogy 1965-re a lakás- és kommunális építkezéseknek mintegy 60-70%-át tipustervek felhasználásával kell megvalósítani. Erre a tipusterv-dokumentációs munkának fel kellett készülnie, s az ÉTK-ra mint az országos tipusterveket terjesztő vállalatra komoly feladat hárult.

A korábban, szinte kizárólag téglából tervezett épületek tervei mellett hatályba léptek és forgalomba kerültek a kohóhabsalak-blokkos épületek tipizált tervei; a főváros számos új lakótelepének felépítéséhez szolgáltatott az ÉTK többszintes lakóépület tipusterveket, sőt Miskolc, Győr és több más vidéki nagyváros új lakónegyedei felépítéséhez is vettek át a tervezővállalatok tervdokumentációkat.

Az Építésügyi Minisztérium - a magánérből történő építés elősegítése céljából - 1960-ban a Családiház tervek gyűjteménye címmel katalógust adott ki ugyancsak az ÉTK gondozásában. Evente mintegy 30 000 tervet kaptak az építkezők, s 1967-ben ez a katalógus bővítetten újabb tervek, új típusok közreadásával jelent meg. A társasház építkezések népszerűsítését szolgálta az 1968-ban közreadott Társasház tervek c. kiadvány, amelyben a kétszintes lakások, a garázzsal ellátott épületek és a korszerű lapostetős kialakítások tipusai mind megtalálhatók.

A blokkos szerkezetek felhasználási körét kívánja bővíteni az 1970-ben kiadott blokkos szerkezetű családi, sorház és társasház tervsorozat, amely az egyre szélesebb körben jelentkező, magánérből történő, szervezett építkezéshez biztosít tipusterveket.

Mikrofilm és fototevékenység

A mikrofilmtechnikában és az egyéb reprográfiai eljárások terén bekövetkezett fejlődés és alkalmazásuk elterjedése hazánkban is érezhető hatását. Az utóbbi években a mikrofilmtechnika a hagyományos dokumentációs fényképezés mellett bevonult a műszaki, gazdasági, kereskedelmi élet területére is. Bár további széles körű elterjedését a gépi felszerelések beszerzési nehézségei mellett jogi problémák is akadályozzák, a jövőben kétségtelenül jelentős mikrofilmzési igényekkel kell számolni.

A mikrofilmezés gazdaságosságának egyik legfontosabb tényezője a folyamatos és nagymennyiségű munka. Mivel a vállalatok, intézmények legnagyobb része a többmillió forintos beruházás gazdaságos kihasználásához megfelelő felszereltséggel általában nem rendelkezik, célszerű a felvételek elkészítését nagyobb, korszerűen felszerelt laboratóriumokra bízni.

Az ÉTK - hogy egyrészt elősegítse az építésügy területén a mikrofilmtéchnika alkalmazását, másrészt a felhasználók részére gazdaságossá tegye azt - 1964-től kezdett hozzá saját igényeinek kielégítése mellett elsősorban a műszaki rajzok mikrofilmezéséhez. Törekvése, hogy a tömegesen jelentkező igényeket korszerű berendezésekkel gyorsan és minőségileg kifogástalanul kielégítse. Ennek érdekében az utóbbi években jelentős beruházásokat hajtott végre, amelyek lehetővé teszik mind a könyvek, folyóiratok, mind a műszaki rajzok mikrofilmezésével és nagyításával szemben támasztott igények kielégítését.

A rendelkezésre álló géppark ma már az alábbi gépekből tevődik össze.

- 1 db Dokumator DV V mikrofilmfellevő,
- 1 " Microbox MBS O mikrofilmfellevő,
- 1 " KITON 67/DL folyamatos mikrofilm előhívógép, valamint nagyítógépek és egyéb segédberendezések.

A mikrofilm tevékenység fejlődését az elkészült mikrofilmek száma is jelzi.

1967-ben	74 000	kocka
1968-ban	140 000	kocka
1969-ben	140 000	kocka

Az ÉTK a technikai jellegű mikrofilm tevékenység mellett tanácsadó szolgálatot is ellát: felvilágosítást nyújt a gépbeszerzések, a szervezés kérdéseiben. Megkeresésre elkészíti a vállalatok, intézmények tervtárainak, irattárainak mikrofilmre történő feldolgozásának programját, javaslatot tesz a technikai felszerelésre és kidolgozza a nyilvántartási, visszakereső rendszert.

A mikrofilmezés mellett 1969-től kezdve megindult a műszaki fotoszolgáltatás is. A fototevékenység megszervezését elsősorban az indokolta, hogy az építésügy területén nincs kellőképpen megoldva sem az építészet és az építőipar eredményeit megőrkítő, sem a későbbi kutatást elősegítő építésügyi fotoarchívum kérdése, sem pedig a műszaki propaganda szempontjából - a fénykép szemléltető előnyeit kihasználó - hatékony ismeretközlő eszköz felhasználása.

Az építésügyi fotoarchívum létrehozásával kapcsolatos központi intézkedések már folyamatban vannak, megkezdődött az anyag gyűjtése is, amelyhez az ÉTK fotolaboratóriuma már jelentős állománnyal járul hozzá.

A fotolaboratórium az indulás évében több mint 2000 felvételt, mintegy 40 000 nagytítást és több száz fotoalbumot készített a vállalatok, intézetek részére, ezzel elősegítve az elért eredmények vizuális dokumentálását.

A technikai felszerelés bővítésével, a színes technika bevezetésével az ÉTK a jövőben is messzemenően magas színvonalon kívánja ki-elégíteni azokat az igényeket, amelyeket az építésügyi szervek, a vállalatok és intézetek az építésügyi fotózással szemben támasztanak, hogy ezzel is elősegítse a széles körű tájékoztatást, a magyar építőipar műszaki fejlődésének és haladásának előmozdítását, szemléltető módon történő bemutatását.

!!!

KOVÁCS, D. - KOVÁTS, T.: Propaganda activities of the Information Centre for Building /ÉTK/ and possibilities of future development

Besides its documentation and information work, the twenty-year-old Information Centre for Building is also engaged in publicity activities.

Ever since 1961, the Centre has been responsible for organizing exhibitions on construction and building material industries and also on architecture, which are to promote the diffusion of advanced foreign technologies in Hungary and to propagate abroad the Hungarian achievements in this field. With the introduction of the new system of economic management, the organization of exhibitions, serving both the propagation of the products of companies and the information of the population, has come into prominence. For the time being, the Centre organizes well over 30 shows and exhibitions annually. The Permanent Exhibition Hall for the Building Industry, the construction of which started in 1970, will make a home for the permanent exhibition coupled with an efficient information service, similarly to building centres existing abroad.

Since 1962, the Centre's technical publicity services have been extended. Building industry newsreels, technical and educational films, films on the prevention of accidents, on art monuments, are produced and circulated. The well-equipped studio puts out a yearly average of 15 technical films, and has 1500 copies of 300 films for loan. To promote the use of foreign special literature, a translation service was started in 1957, employing a considerable number of expert translators, internal and external. This service now meets 65 to 70 per cent of translation needs in this branch of industry. 34 000 copies of translations are at the users' disposal. The publishing, printing and circulating of publications /books, periodicals and others/ are also carried out by the Centre. The Centre publishes a yearly average of 1300 titles in several millions of copies. One of these publications, the Catalogue of the Hungarian Building Industry, which in its 30 volumes gives a comprehensive description of the technical parameters and the possible uses of Hungarian-made building materials, is particularly important. To promote the construction of buildings /agricultural, social, etc./ the Centre prod-

uces and circulates highly modern standard designs. It also runs microfilm and photo laboratories and renders such services for industrial companies. Based on the photograph material, the Centre's Photograph Archives have also started developing.



КОВАЧ, Д. - КОВАТШ, Т.: О технической пропагандисткой деятельности и возможностях Центра строительной информации

Двадцатилетний Центр строительной информации, кроме своей документационной - и информационной деятельности, выполняет и значительные технические пропагандистические задачи. С 1961-ого года Центр строительной информации хозяин организации архитектурных выставок и выставок промышленности строительных материалов и строительной промышленности, тем самым способствует распространению результатов технического развития, отечественному показу иностранных достижений и представлению венгерской строительной промышленности за рубежом. Введением новой системы управления хозяйством выдвинулся на передний план пропаганда продуктов предприятий и организация выставок для ознакомления жителей. Центр строительной информации организует больше 30 выставок в год. В 1970-ом году началось строительство Постоянной Выставки Строительной Промышленности, которая даст возможность получить постоянный дом для выставки строительной промышленности, работающей непрерывно с эффективной информационной службой по образцу иностранных "Бауцентрумов"-ов.

Центр с 1962-ого года производит и пускает в оборот киножурналы по строительной промышленности, технические-, учебные фильмы, фильмы по технике безопасности и фильмы о художественных памятниках в рамках деятельности технической пропаганды. В его хорошо оборудованной студии каждый год производится 15 технических фильмов, а в распоряжении проката фильмов имеются 1500 копий с 300 фильмов.

Для отечественного использования иностранной специальной литературы с 1957-ого года началась служба специального перевода. В настоящее время уже значительное число внутренних и внешних специальных переводчиков удовлетворяет 65-70 процентов запросов к переводам по строительной отрасли, переводом 100 тысяч страниц в год. 34 тысячи копий с готовых переводов имеются в распоряжении потребителей.

Центр строительной информации делает и большую часть излучения, печати и распространения книг, журналов и других изданий строительной отрасли. В Центре ежегодно выпускаются 1300 разновидностей изданий тиражом несколько миллионов. Особенно значительным является Венгерский Каталог Строительной Промышленности, который включает в себе технические параметры строительных продуктов и продуктов промышленности строительных материалов, возможность их использования и т.д. в 30 томах.

Чтобы способствовать промышленным-, сельскохозяйственным-, социальным строительствам и строительству жилищных кварталов, Центр производит и пускает в оборот современные типовые планы, а для предприятий и институтов принимает на себя изготовление микрофильмов, и

поддерживает фото-службу. На основе готовых фотокопий было начато создание фотоархива строительного дела.

§§§

KOVÁCS, D. - KOVÁTS, T.: Die Aktivität auf dem Gebiet der Literaturpropaganda des Informationszentrums für Bauwesen /ÉTK/ und die Möglichkeiten der weiteren Entwicklung

Das Informationszentrum für Bauwesen erfüllt ausser seiner Dokumentations- und Informationstätigkeit auch bedeutende technische Propagandaaufgaben.

Das Informationszentrum für Bauwesen veranstaltet seit 1961 Ausstellungen über die Bau- und Baumaterialienindustrie sowie Architektur. Es fördert damit die Verbreitung der Ergebnisse auf dem Gebiet der technischen Entwicklung und sorgt dafür, dass die ausländischen Resultate in Ungarn, bzw. die ungarischen Ergebnisse im Ausland bekannt werden. Infolge der Einführung des neuen Wirtschaftssystems hat die Warenpropaganda und auch die Veranstaltung von Ausstellungen zur besseren Orientierung des Publikums an Bedeutung gewonnen. ÉTK veranstaltet mehr als 30 Ausstellungen im Jahr. 1970 sind die Bauten der ständigen Ausstellung für Bauindustrie in Gang gesetzt worden, wodurch die Voraussetzungen für einen Sitz der den ausländischen Bauzentren ähnlichen, mit einem wirksamen Informationsdienst verbundenen, ständig funktionierenden bauindustriellen Ausstellung geschaffen wurden. Im Rahmen seiner technischen Propagandaarbeit erzeugt und vertreibt das Zentrum seit 1962 bauindustrielle Wochenschauen sowie technische, Unterrichts-, Unfallverhütungs- und Denkmalschutzfilme. In seinem wohlausgestatteten Studio werden jährlich etwa 15 technische Filme hergestellt, es stehen für den Filmausleihdienst 1500 Kopien von 300 Filmen zur Verfügung.

Um die einheimische Benutzung ausländischer Fachliteratur zu fördern, wurde in 1957 ein Übersetzungsdienst eingeführt. Eine bedeutende Zahl interner und externer Fachübersetzer erzeugt jetzt schon jährlich etwa 100 000 Seiten und befriedigt damit ung. 65-70% der Ansprüche auf dem Gebiet des Bauwesens, 34 000 Übersetzungskopien stehen den Benutzern zur Verfügung. Der Grossteil der Verlags-, Druck- und Verbreitungstätigkeit von Büchern, Zeitschriften und sonstigen Publikationen des Bauwesens wird ebenfalls von ÉTK ausgeführt. Im Verlag des Zentrums erscheinen jährlich 1300 Publikationen in mehreren millionen Exemplaren. Von besonderer Bedeutung ist der Ungarische Bauindustriekatalog, der die technischen Parameter der Produkte der Bau- und Baumaterialienindustrie sowie ihre Verwendungsmöglichkeiten, usw. in 30 Bänden zusammenfasst.

Zur Förderung der industriellen, landwirtschaftlichen und sozialen Bauindustrie sowie des Wohnungsbaus erzeugt und vertreibt das Zentrum moderne Typenpläne, unternimmt für Betriebe und Institute die Herstellung von Mikrofilmen und unterhält ausserdem auch einen Photodienst. Aufgrund der vorhandenen Photos wurde auch die Errichtung eines Photoarchivs in Gang gesetzt.